

Els pitjors monstres són els humans

Amb 'El guardià invisible', Dolores Redondo comença una trilogia on una sèrie d'assassinats conviuen amb les llegendes navarreses. Els llibres ja tenen traducció contractada en tretze llengües i fins i tot tindran adaptació cinematogràfica: el productor que els ha comprat és el mateix que va apostar per 'Millennium', de Stieg Larsson

◆◆◆◆◆ **Jordi Nopca**, ENVIAT ESPECIAL A ELIZONDO (NAVARRA)

Endinsar-se en el món aïllat d'Elizondo, on la frondositat dels boscos conviu amb la complexitat psicològica i la traïdoria camuflada dels habitants del poble, té més a veure amb la filmografia torturada d'Ingmar Bergman que amb la trilogia *Millennium*, de Stieg Larsson. Així i tot, el productor alemany Peter Nadderman –el mateix que va traslladar a la gran pantalla la corrupció escandinava i la venjança de Lisbeth Salander– ja ha adquirit els drets per convertir Amaia Salazar, la inspectora protagonista d'*El guardià invisible* (Columna/Destino), en un personatge cinematogràfic que faci la volta al món.

“Fa temps que observo que el model de la novel·la negra més tècnica potser s'ha anat esgotant –explica Dolores Redondo en un dels escenaris secundaris de la novel·la, emplaçat al mateix poble d'Elizondo–. L'investigador més perceptiu em sembla un bon camp d'investigació. En un crim, no m'interessa tant el mort com el que s'amaga darrere l'assassinat”. Després d'estudiar dret i restauració gastronòmica, Redondo s'ha dedicat a diversos negocis abans de deixar-se endur per una doble fascinació: la que

E. UTRILLA

sent pels petits pobles navarresos que va conèixer de petita i la conversió del seu món interior en novel·la. Amb aquesta intenció, Redondo va començar a donar forma a la trilogia dedicada a la inspectora Amaia Salazar, de la qual *El guardià invisible* és el primer lliurament. “La meua manera de treballar ha estat diferent de la de la majoria d'escriptors que es plantegen escriure tres novel·les independents i alhora amb nexes d'unió –admet Redondo–. Jo vaig pensar tots tres llibres, i quan vaig presentar *El guardià invisible* a la meua agent, Anna Soler-Pont, ja treballava en el segon. Ja el tinc pràcticament acabat, i com que he avançat molt en els esquemes de la tercera entrega, no crec que trigui gaire a posar-m'hi”.

Assassinats i antropologia

La novel·la arrenca amb la descoberta del cadàver d'Ainhoa Elizansu, una jove de tretze anys, per part de la investigadora Amaia Salazar, de la Policia Foral navarresa. La noia té la roba estripada, les mans col·locades amb cura al mig del pit, el pèl púbic afaitat i un pastisset típic de la localitat, el *txatxingorri*, emplaçat al damunt de la pelvis. El

cos policial no triga a relacionar l'assassinat amb un altre crim recent, al qual se n'afegeix un de tercer ràpidament. Mortes a la riba del riu Baztan, a prop del poble d'Elizondo, les noies criden doblement l'atenció de Salazar, que va créixer en aquesta petita localitat. Quan el cas li és assignat, es desplaça fins a la casa de la família acompanyada de la seva parella i allà es retroba amb les germanes, Flora i Rosaura, que aprofiten per començar a destapar la caixa dels trons al mateix temps que entren en joc alguns dels personatges del ric llegendari basc. “Una de les aportacions que més m'han ajudat és la de l'antropòleg i etnògraf José Miguel de Barandiarán, que va publicar diversos estudis sobre la cultura popular i les creences paganes

REDONDO: “NO M'INTERESSA TANT EL MORT COM EL QUE S'AMAGA DARRERE L'ASSASSINAT”

a

llegim

44-45

● Entrevista a Mercè Ibarz, que publica 'Vine com estàs' ● Quaderns Crema publica els dietaris de Joan Estelrich

46-47

● Proa reedita 'Senyoria', de Jaume Cabré, 12 anys després ● La vida literària de Sam Savage, a 'Vidre'

de la zona". Les bruixes –dones amb poders sobrenaturals– recorren la novel·la a través de l'evocació d'algun moment històric que es remunta fins a la Inquisició i que arriba fins a la mateixa protagonista de la novel·la, que des de petita renuncia al do familiar que comparteix amb les germanes i la tieta. La galeria de mencions a la sobrenaturalitat és important: "El *basajaun* és el senyor del bosc, una criatura que s'encarrega de mantenir l'equilibri entre la naturalesa i els humans, i que només apareix quan aquesta estabilitat és vulnerada. A la novel·la hi ha un llop –l'assassí– que es dedica a liquidar ovelletes –les noies joves–", comenta Redondo abans de passar a parlar d'una altra aparició de gran contingut simbòlic: la deessa Mari. "Representa la fecunditat i és bastant capritxosa. Si li ve de gust et pot destrossar les collites o inundar el poble". Elizondo encara llueix una placa de l'última vegada que el riu Baztan es va desbordar: va ser l'any 1913, i l'aigua va submergir una part

EL GUARDIÀ INVISIBLE
DOLORES REDONDO
COLUMNA/
DESTINO
440 PÀG./18,50 €

no precisament anecdòtica de les cases. La pluja, que sembla que hagi intuït la presència de periodistes a la zona, castiga el terreny fins al punt que un camió de bombers observa la inquietant crescuda del riu.

Conscient que el lector actual no rebria un final esotèric amb gaire entusiasme, Dolores Redondo desvia l'atenció sobrenatural cap als pitjors monstres de tots: els humans. "Les germanes de l'Amaia es dediquen a fabricar dolços. Que aquesta feina, que en principi implica generositat, derivi cap a la mesquinesa, em semblava interessant", aclareix l'autora. Poc després admet que l'esperit torturat de la inspectora Salazar té una base autobiogràfica: "Els malsons i atacs de pànic que té són símptomes de l'estrès posttraumàtic –diu–. Als Estats Units hi ha soldats que es tornen bojos després d'haver tornat de la guerra, quan un bon dia assumeixen que han posat en perill la seva vida. A mi m'ha passat una cosa similar. Però no puc parlar-ne".

TRES RECEPTES PER FER PASSAR POR AL LECTOR

■ TROBAR UN ESPAI ALLUNYAT DEL MÓN

La vall del Baztan és un espai aïllat de la resta de Navarra. Els habitants d'Elizondo i d'altres pobles de la zona diuen que el túnel que comunica Pamplona amb la vall és la manera més ràpida de viatjar en el temps. Enclotats en un espai d'una bellesa magnètica –fins i tot quan és castigat per la pluja–, els vilatans han sabut rel·ligar modernitat i tradició: Elizondo conserva la magnificència de principis del segle XX, però els seus habitants viuen pendents de les últimes tecnologies. A *El guardià invisible*, Dolores Redondo ha sabut captar la convivència entre el món nou i el vell en un thriller que reivindica la importància del llegat popular al mateix temps que defensa la racionalitat, abanderada per la inspectora Salazar. I tot això en un escenari que pràcticament queda fora del món. Ni tan sols la ment científica de l'Amaia pot defugir l'influx de la superstició: si de petita es tirava les cartes del tarot per saber el seu futur, durant els dies de febrer en què transcorre la novel·la el lector descobreix la seva incapacitat per dormir a les fosques. "Aquest és un dels punts que comparteixo amb el personatge –admet–. No em puc adormir si no hi ha una mica de llum a l'habitació on sóc".

■ RECORDAR EL FOLKLORE LOCAL MÉS FOSC

A la novel·la, l'Amaia té més d'un malson que connecta el ric món llegendari de la vall del Baztan amb els casos d'assassinat que estudia. "A més del *basajaun* i la Mari, també hi ha les *lamias*, sirenes que surten de l'aigua al capvespre i sedueixen els viatgers, i el *tartalo*, un ciclop que es menja els que s'atreveixen a endinsar-se a la cova on viu. Aquesta última criatura tindrà força importància a la segona novel·la". Els vasos comunicants entre folklore i actualitat han motivat dues aportacions literàries força recents. Al quartet dedicat a l'illa sueca d'Öland –publicat per Mondadori– Johan Theorin excava en

la tradició narrativa oral per construir una sèrie de novel·les on vius i morts conviuen en més d'un moment. A *Tots els dimonis són aquí* (Empúries, 2011), Pere Antoni Pons s'emporta a la Mallorca d'interior un professor universitari que busca una alumna desapareguda, i durant la recerca tindrà diverses revelacions que fan reviure alguns dels símbols literaris associats al bosc. També David Monteagudo ha aprofundit en l'arrelament del *trasmundo* gal·lec. Després de *Fi* i *Marcos Montes*, Monteagudo va publicar *Brañaganda* (Acantilado, 2011). La novel·la viatja fins a la dècada dels 50 del segle XX per explicar els terribles assassinats que castiguen una petita comunitat de Galícia. A mesura que avança el llibre, les sospites comencen a apuntar cap als possibles atacs d'un home llop que només mata noies joves. "M'interessava molt confrontar ciència i superstició, racionalitat i irracionalitat, a *Brañaganda*", deia Monteagudo amb motiu de la publicació del llibre. La ment científica del pare del noi protagonista vol trobar una solució creïble als atacs, però la reflexió de fons del llibre és pessimista: igual que a *Fi* o a *Marcos Montes*, hi ha coses que no poden ser controlades per la raó humana, que aconsegueixen quedar-ne fora. ¿I si resulta que el mal és més a prop del que volem creure? ¿I si el tenim a dins de casa, o fins i tot al nostre interior?"

■ TREURE SUC DELS FANTASMES PERSONALS

A *El guardià invisible*, la inspectora Salazar malda per acabar amb l'assassí en sèrie al mateix temps que s'ha d'enfrontar amb els seus fantasmes personals, que quan cal apel·len a l'esoterisme. "Fa un segle, a Baztan més d'un 90% de la població creia en les bruixes. El concepte de la maldat era més clar llavors que ara –diu l'escriptora–. Ara que el nostre món està molt més delimitat que mai per la ciència és quan ens costa més distingir el mal, que confonem amb la bogeria".

C. CASTILLÓN / PLANETA